

Het pseudo-platteland

Nederland wordt voller en voller. Thomas H. von der Dunk sprak in nummer 2 van Agora van dit jaar zelfs over verloedering van het Nederlandse landschap. Waar vroeger weiland lag, zie je nu een nieuwbouwwijk à la VINEX of glimmende kantoorgebouwen. Ook de stad rukt op. Tegelijkertijd neemt de vraag naar buiten wonen toe. Hoe moeten we hiermee omgaan? Het platteland open houden? Of toch maar volbouwen? Misschien is het bouwen van woonmilieus met een landelijke uitstraling in het stedelijke gebied een alternatief: het pseudo-platteland.

SASKIA HEINS

Met een oppervlakte van 4,15 miljoen hectare is Nederland een van de kleinere landen van Europa. Met een bevolking van circa 16 miljoen mensen is het een van de dichtstbevolkte landen ter wereld. Dit beperkte landoppervlak leidt tot permanente druk op het landelijk gebied. Het landelijk gebied wordt gebruikt om te wonen, te werken en te recreëren. Het biedt ook ruimte aan economische productie en transport. Tegelijkertijd dienen waardevolle natuurgebieden en unieke landschappen beschermd te worden voor toekomstige generaties. Het is daarom van belang een balans tot stand te brengen tussen de verschillende gebruiksvormen van het landelijk gebied.

Steeds meer mensen willen graag wonen in de open ruimte. Buiten wonen is populair. Uit een telefonische enquête onder vierduizend stedelingen blijkt dat bijna zeventig procent van hen graag zou verhuizen naar een woonomgeving met plattelandskennissen. De belangstelling voor een rurale woonomgeving is dus enorm. Kenmerken van het platteland waar de meerderheid van de ondervraagden wel van gecharmeerd is zijn onder meer de mogelijkheid om rustiger te wonen, een veiliger woonomgeving, meer ruimte in en om de woning, een mooie omgeving, de aanwezigheid van natuur, ruimte voor dieren, gezelligheid, een prettige leefomgeving en de mentaliteit van de mensen op het platteland. Typisch stedelijke kenmerken zoals drukte en de hectiek van de stad worden overigens weinig genoemd als reden om de stad te verruilen voor het platteland.

Dat de meerderheid van de potentiële plattelandsbewoners aangetrokken wordt door de kenmerken van de rurale woonomgeving zou kunnen duiden op het bestaan van een rurale idylle. Hiermee wordt een gelukkig, gezond, probleemloos beeld van het rurale leven geschetst, waar je kunt wonen in een aantrekkelijke natuurlijke omgeving en waar de mensen veilig genesteld zijn in een hechte gemeenschap, kortom een sterk geromantiseerd beeld van het platteland. De stedelingen met een rurale woonvoorkeur blijken dan ook een uitgesproken positief beeld van het platteland te hebben. Slechts enkelen bestempelen het platteland als negatief. Veel stedelingen zien wonen op het platteland als een idyllisch bestaan: men ziet het platteland als een mooi, schoon, rustig en veilig gebied met een aantrekkelijke bebouwing.

Buiten wonen is populair (Bron: auteur)

Niet alleen een kleine groep rijken en ouderen wil graag landelijk wonen. Uit de enquête blijkt dat ook mensen met een minder goed gevulde portemonnee een woning in het buitengebied prefereren. Doordat het bebouwen van de open ruimte door regelgeving sterk aan banden is gelegd, zijn de mogelijkheden om buiten te wonen beperkt. Het gevolg is dat het alleen voor mensen uit de hogere inkomensgroepen is weggelegd en het op die manier een elitaire aangelegenheid wordt. Velen willen dus wel, maar slechts enkelen kunnen het ook realiseren.

Inburgeringscursussen voor Randstedelingen

Uitbreiding van bewoning kan een economische impuls geven aan rurale regio's met een economisch zwak karakter. Zo wordt wonen een nieuwe economische drager van het platteland. Nieuwe economische activiteiten trekken op hun beurt ook weer nieuwe bewoners aan en zorgen er op die manier voor dat jongeren niet wegtrekken. Daarnaast krijgen individuen de mogelijkheid om hun rurale woonwensen te realiseren. Rurale gebieden worden vaak beschouwd als een relatief prettige

plaats om te leven, met name voor gezinnen met kinderen en ouderen. De levensstandaard in het Nederlands landelijke gebied is over het algemeen dan ook goed te noemen. Zo zijn de percelen en hoeveelheid openbare ruimte per bewoner in rurale gemeenschappen bijna twee zo groot als het Nederlands gemiddelde en bijna drie keer zo groot als in de grote steden.

De hoeveelheid natuur per inwoner is ook groter: 725 vierante meter op het platteland in vergelijking met slechts 161 vierkante meter over heel Nederland. Daarnaast loop je in het landelijk gebied minder kans om slachtoffer te worden van een crimineel delict en is de woontevredenheid op het platteland over het algemeen groter dan in stedelijke gebieden. Wonen in een groene omgeving of in de nabijheid van natuur heeft ook een positief effect op de gezondheid.

Maar er is ook een keerzijde. Zo leidt het bouwen van te veel woningen in de schaarse open ruimte tot 'verstening' van het landschap. Om dichtslibbing van de groene open ruimte te voorkomen is de vereniging Milieudefensie onlangs zelfs een campagne gestart: 'Trek de Groene Grens'. Deconcentratie van de bevolking kan verder groei van het autoverkeer in de hand werken. Bij gespreide bebouwing van de open ruimte is een rendabel openbaar vervoer immers een illusie. Wel zou bijvoorbeeld telewerken ervoor kunnen zorgen dat werknemers niet meer elke dag op hun werkplek hoeven te zijn, waardoor het woon-werkverkeer beperkt wordt. Daarnaast wordt dikwijls gesuggereerd dat leegloop uit de stad zou zorgen voor een eenzijdige opbouw van de bevol-

king in de stad. De rijkere inwoners zouden vertrekken, terwijl huishoudens die minder te besteden hebben achterblijven. Toch blijkt dat mensen met lagere inkomens ook graag op het platteland zouden wonen. Om te voorkomen dat landelijk wonen een elitaire aangelegenheid wordt (of blijft) is het van belang dat niet alleen luxe villa's in het buitengebied worden gebouwd, maar ook gedacht wordt aan de wat minder bedeelde woonconsument.

Voorts kunnen nieuwe bewoners van het platteland ongewenste sociale effecten meebrengen. De plaatselijke bevolking is niet altijd gediend van nieuwkomers. Zo kunnen verschillen in normen en waarden leiden tot sociale conflicten. Maar ook hier is wat op gevonden... Zo is er een makelaar die inburgeringscursussen aan Randstedelingen aanbiedt. Maar of dat nou de oplossing is? Wel is voorstelbaar dat de verschillen tussen stedelingen en plattelanders in de toekomst steeds kleiner zullen worden.

Dat wonen in de open ruimte populair is moge duidelijk zijn. Maar het platteland moet niet compleet volgebouwd worden. Om de landelijke woonmilieuliefhebbers niet in de weg te staan en tegelijkertijd de schoonheid van het open gebied te behouden is het creëren van een zogenaamde pseudo-platteland een alternatief. Hierbij valt te denken aan woonmilieus met landelijke kenmerken, zoals veel groen, open ruimte, rust en wellicht enkele boerderijdieren zoals kippen en schapen, maar dan wel aan de rand van de stad of in suburbaan gebied. Zo lijkt het dat je landelijk woont, terwijl je eigenlijk nog in stedelijk gebied bent.

Van belang is wel dat er ook vraag is naar dergelijke in het stedelijk gebied gecreëerde woonmilieus met rurale trekken. Dit blijkt het geval. Aan de stedelingen die niet naar een woonomgeving met plattelandskennmerken willen verhuizen is de vraag gesteld of, als de kenmerken van het platteland in een stedelijk gebied gecreëerd zouden worden, zij daar wel naar toe zouden willen verhuizen. Ongeveer 60 procent van deze stedelingen antwoordde bevestigend. Kennelijk willen zij best ruraal te wonen, maar wel met werk en voorzieningen (en wellicht ook de stedelijke atmosfeer) binnen handbereik. Een pseudo-platteland zou voor deze huishoudens dus een oplossing kunnen zijn.

Resteert nog de vraag: hoe moet dit zogenoemde pseudo-platteland eruit komen te zien? Moeten we aan een soort openluchtmuseum denken? Of aan woningen rondom een weiland met nepkoeien en wipkippen? Er is nader onderzoek nodig naar de eisen die de rurale woonmilieuliefhebbers stellen aan hun toekomstige woning en woonomgeving.

Saskia Heins is redacteur van Agora en promoveert aan het Urban Research Centre van de Universiteit Utrecht op onderzoek naar rurale woonmilieus in stad en land.

Literatuurselectie

- Cloke, P. & P. Milbourne (1992) Deprivation and lifestyles in rural Wales. – II. Rurality and the cultural dimension. In: *Journal of Rural Studies* 8, pp. 359-361.
- Gelder, J.W. van (red.) (2001) *De Groene Grens. Zes notities bij grondpolitiek in Nederland*. Assen: Van Gorcum.
- Strijker, D. (1999) Platteland en plattelandsvernieuwing. Een andere analyse. In: *Spil* 159-160, pp. 11-17.
- Vries, S. de, R.A. Verheij & P.P. Groenewegen (2000) Natuur en gezondheid. Een verkennend onderzoek naar de relatie tussen volksgezondheid en groen in de leefomgeving. In: *Mens en Maatschappij* 4, pp. 320-339.

Ruraal wonen in het stedelijk gebied (Bron: auteur)